

граматичний розряд конкретних іменників охоплює іменники, які позначають дискретні предмети, тобто такі предмети, що існують окремо, а отже підлягають рахункові. На відміну від абстрактних, "конкретні іменники позначають предмети, істоти, явища і події, які сприймаються органами чуття людини" [6, с. 51]. До цих іменників належать також назви часових одиниць, географічні назви, власні назви, тобто "предметність конкретних іменників набагато ширша від її узвичаєного розуміння" [8, с. 324]. Такі іменники можна об'єднати в такі тематичні групи:

- назви приміщень, місць, будівель тощо: **епіцентр, сміттєзвалище, воєнком;**
- назви предметів, побутових речей, виробів, інструментів: **літопис, томограф, циферблат, магнітофон, сміттєпровід, телефон, фотографія, гіпсокартон, калейдоскоп, бюстгальтер, термометр, кардіограма, зубочистка, автограф, монографія;**
- назви апаратів, машин, механізмів: **пилосос, троллейбус.**

Розглянувши складні іменники у романі «Щоденник страченої» Марії Матіос, встановлено, що використання композитів дозволяє письменниці збагачувати мову твору, давати суб'єктивну оцінку описуваним явищам, доповнювати сказане додатковою смисловою, функціонально-стилістичною інформацією.

Найбільшу групу іменників-композитів, які функціонують у романі «Щоденник страченої» становлять іменники на позначення осіб та з абстрактно-предметним значенням. Здійснений аналіз семантики і стилістичних функцій використання складних слів у романі Марія Матіос дозволяє стверджувати, що композити розкривають можливості художньої мови, та, зокрема, індивідуального стилю у створенні нових словесних образів. Ґрунтовне вивчення ідіостилію Марії Матіос – актуальне завдання наступних лінгвістичних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова Л. Є. Складні слова в українській мові: структура, семантика, концепція «золотої» пропорції [монографія] / Л. Є. Азарова.— Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2000. — 222 с.
2. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматика укр. мови/ І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська. – К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.
3. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І.С. Олійник. — К : Вища школа, 1958. — 360 с.
4. Горпинич В. О. Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ В. О. Горпинич. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 336 с.
5. Клименко Н. Ф. Словотворча структура й семантика складних слів сучасної української літературної мови / Н. Ф. Клименко. — К. : Наук. думка, 1984. — 254 с.
6. Матіос М. Щоденник страченої/ М. Матіос. – Львів: ЛА «Піраміда», 2005. – 192 с.
7. Полюга Л.М. Українська абстрактна лексика XIV – першої половини XVII ст. / Л.М. Полюга. – К. : Наукова думка, 1991. – 240 с.
8. Сучасна українська літературна мова: Підручник – 2-ге вид. перероб. і допов. / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін. – К.: Вища шк., 1997. – 493с.

Стадник Н.

Науковий керівник – к. філол. н. Вербовета О. С.

ДИНАМІКА ЧОЛОВІЧОГО І ЖІНОЧОГО ІМЕННИКА ЖИТЕЛІВ С. СУЩИН ТЕРЕБОВЛЯНСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Антропоніміка – розділ ономастики, що вивчає іменування людини, антропоніми. Об'єктами її вивчення є особове ім'я людини, ім'я по батькові, прізвище, прізвисько та ін. [5, с. 25]. Людські імена є однією з найважливіших складових історії кожного народу, адже саме у них віддзеркалюється вірування, побут, традиції, духовність, історичні зв'язки та сподівання.

Мета статті полягає у виявленні динаміки чоловічих та жіночих імен жителів Теробовлянського району впродовж 1920–2018 рр. (на прикладі іменника с. Сущин) для того, щоб глибше і чіткіше простежити їх поширення, специфіку та особливості побутування. Матеріал зібрано за погосподарськими книгами села і загалом опрацьовано 463 оніми.

Актуальність дослідження зумовлена вивченням особливостей поширення імен у регіональному антропоніміконі для створення загальної картини українського іменника, а також не менш важливим є з'ясуванням ареалів поширення окремих імен і їх особливості вживання в діахронічному аспекті.

Наукове вивчення онімної лексики почалося порівняно недавно, з другої половини XIX ст. і вже в 60-х роках XX ст. цю лексику стали розглядати як складну самостійну систему, яка має свою внутрішню організацію, своє функціональне й семантичне навантаження і яка органічно входить до складу кожної національної мови, є її невід'ємною частиною, оскільки живе й змінюється разом з нею, піддаючись різним лінгвістичним та екстралінгвістичним чинникам [1, с. 22].

Власні імена кожного народу, який має уже сформовану складну систему ідентифікації особи, – це найстаріша антропонімічна категорія, що пройшла складний шлях еволюції. Ім'я – це знак, на основі якого ідентифікується та індивідуалізується особа [3, с. 395].

Останнім часом увагу дослідників привернула проблема статичності і динаміки мови, а також методів синхронічного та діахронічного її опису. Так, динаміку лексичних норм української літературної мови ХХ століття дослідила Л. В. Струганець. Нею обґрунтовано лінгвістичну і соціально-історичну сутність літературної норми, кодифікації, уперше в українському мовознавстві представлено методіку використання комп'ютерного програмування для вивчення динамічних зрушень у лексичному фонді літературної мови [4].

Ми у своєму дослідженні акцентуємо увагу на динамічності антропонімійної системи. Вона, як зазначає В. Д. Бондалетов, рухома не лише в діахронічному плані (змінюється склад імен), а й в синхронічному (імена, вживані в конкретний період життя мови, взаємопов'язані між собою) [2, с. 92]. Під час дослідження іменника певного регіону, варто виділяти в ньому синхронічні зміни для того, щоб вивчити системні зв'язки між структурними елементами та їх функціонування в певний момент життя мови, а також уявити цю історію мови за допомогою зіставлення великої кількості цих зрізів.

Загалом іменник с. Сущин Тербовлянського району налічує 104 імені, якими поіменовано 453 осіб. Нами зафіксовано 44 чоловічих імен, що обслуговують 213 носіїв : *Анатолій (2), Андрій (15), Антон (1), Богдан (4), Борис (1), Вадим (2), Валерій (1), Василь (27), Віктор (1), Василь (1), Віталій (4), Владислав (3), Володимир (19), Григорій (2), Денис (2), Дмитро (3), Євген (1), Іван (21), Ігор (9), Ілля (1), Йосип (1), Костянтин (1), Леонід (1), Максим (2), Мар'ян (4), Матвій (1), Микола (15), Михайло (14), Назар (4), Нікол (1), Олег (1), Олексій (2), Орест (1), Остап (1), Павло (4), Петро (6), Роман (4), Руслан (3), Сергій(4), Степан (6), Тимофій (1), Франко (1), Юліан (1), Юрій (8), Ярослав (3).*

Перелік жіночих імен нараховує 60 онімів, якими послуговується 253 особи: *Азарія (1), Алізія (1), Аліна (2), Альбіна (1), Альона (1), Анастасія (2), Ангеліна (1), Андрія (1), Валерія (1), Васирина (1), Вероніка (1), Вікторія (2), Віолетта (1), Віра (2), Володимира (3), Галина (20), Ганна (22), Данія (2), Дарія (2), Діана (1), Євгенія (6), Євстахія (2), Зіновія (1), Зоряна (1), Іванна (17), Ірена (1), Ірина (9), Катерина (4), Леонія (2), Леся (1), Ліліана (2), Любов (2), Любомира (2), Людмила (1), Магда (1), Маргарита (1), Марія (40), Мар'яна (5), Мирослава (1), Михайлина (3), Надія (11), Наталія (7), Ніна (1), Оксана (5), Олександра (3), Олена (3), Олеся (1), Ольга (13), Оріся (2), Романія (2), Соломія (2), Софія (3), Стефанія (7), Текля (2), Тетяна (7), Христина (2), Юлія (7), Яніна (1), Ярослава (3).*

Особливістю дослідження іменника села Сущин є те, що тут часто трапляються імена, що мають чоловічий відповідник: *Вікторія, Євгенія, Любомира, Олександра, Романія, Ярослава* та ін. Крім офіційно визнаних імен виявлено і скорочені форми традиційних антропонімів, що нині зафіксовані документально: *Нікол, Леся*. Подаємо 10 найпоширеніших чоловічих імен с. Сущин у Таблиці 1.

Таблиця 1

10 найпопулярніших чоловічих імен

№	Ім'я	Кількість носіїв	≈% від загальної кількості чоловічих імен
1	Василь	27	13
2	Іван	21	10
3	Володимир	20	9
4	Андрій	16	8
5	Микола	15	7
6	Михайло	14	7
7	Ігор	9	4
8	Юрій	8	4
9	Петро	6	3
10	Стефан	6	3

Для дослідження динаміки імена ми умовно виділили 5 часових періодів (I – 1920–1940 рр.; II – 1941–1970; III – 1971–1990; IV – 1991–2000; V – 2001–2018 рр.).

Аналіз чоловічих імен показав, що:

- у всі п'яти періодах були зафіксовані імена : *Василь(27), Іван(21), Микола(15), Михайло(14)*;
- були поширеними у I–III періодах, а зараз не вживаються імена: *Богдан(3), Василь(25), Віктор(2), Микола(11), Михайло(12), Олексій(2), Павло(2), Петро(5), Роман(3), Стефан(5), Ярослав(2)*, що свідчить про вихід їх із кола актуального вжитку в антропонімії села;
- поширюються лише в V періоді : *Борис(1), Вадим(2), Віталій(1), Владислав(3), Максим(2), Матвій(1), Назар(1), Руслан(1)*, що вказує на прагнення до оновлення іменника і на короточасну «моду» цих онімів;

4) до рідковживаних імен належать: *Анатолій(2), Антон(1), Борис(1), Вадим(2), Валерій(1), Віктор(2), Григорій(2), Денис(2), Євген(1), Ілля(1), Костянтин(1), Леонід(1), Йосип(1), Максим(2), Матвій(1), Олег(1), Олексій(2), Орест(1), Остап(1), Тимофій(1)*;

5) екзотичні імена з'явилися у V періоді, що вказує на оновлення іменника: *Ніколь(1), Франко(1), Юліан(1)*.

Більшу кількість населення села Сущин Тербовлянського району Тернопільської області складають жінки, тому й жіночий іменник багатший та різноманітніший на відміну від чоловічого.

У Таблиці 2 подано найпопулярніші жіночі імена села, що були поширеними з 1920 по 2018 рр.

Таблиця 2

Найпопулярніші жіночі імена

№	Ім'я	Кількість носіїв	≈% від загальної кількості жіночих імен
1	Марія	41	16
2	Ганна	22	9
3	Галина	20	8
4	Іванна	17	7
5	Ольга	13	5
6	Ірина	9	4
7	Тетяна	8	3
8	Юлія	8	3
9	Стефанія	7	3
10	Наталія	7	3

Дослідження динаміки жіночих імен с. Сущин свідчить:

1) у всі п'ять періодів простежуються такі імена: *Галина(20), Ірина(9), Марія(41), Ольга(13)*, що дозволяє їх віднести до широковживаних і популярних;

2) були поширеними в I–III періодах, а зараз не використовуються імена: *Віра(2), Дарія(2), Євгенія(6), Любов(2), Михайлина(4), Стефанія(7), Тетяна(8), Ярослава(3)*, що свідчить про їх вихід з активного вжитку;

3) поширюються лише в V періоді і кваліфікуємо як актуальні і «модні», що збагачують іменник та урізноманітнюють репертуар: *Аліна(2), Анастасія(2), Васирина(2), Вікторія(2), Володимира(1), Галина(1), Діана(1), Ірина(1), Ліліана(1), Маргарита(11), Марія(5), Мар'яна(2), Надія(2), Олександра(1), Ольга(1), Соломія(2), Юлія(1)*;

4) рідко вживані імена за всі періоди: *Азарія(1), Аліна(2), Альона(1), Анастасія(2), Андрія(1), Валерія(1), Васирина(2), Віра(2), Зоряна(1), Леся(1), Людмила(1), Мирослава(1), Ніна(1), Олеся(1), Орися(2), Романія(1), Руслана(1), Текля(2), Христина(1)*;

5) екзотичні імена: *Алізія(1), Альбіна(1), Віолетта(1), Ірена(1), Ліліана(2), Маргарита(1), Яніна(1)*.

Висновок. Як бачимо, на території села Сущин спостерігається поширення імен, властивих регіону здавна. Чоловічий та жіночий іменник села Сущин Тербовлянського району за останні 100 років зазнав як кількісних, так і якісних змін: є імена, які виходять з вжитку (Василь, Петро, Євгенія Стефанія та ін.). У свою чергу з'являються нові, що не були характерні для дослідженої спільноти, а також проникають в антропонімікон екзотичні імена, що свідчить про схильність сучасного іменника до оригінальності та індивідуалізації носіїв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архангельська А. М. До питання про засади побудови загальної ономазіологічної моделі номінації / А. М. Архангельська // Мовознавство. – 2007. – № 4–5. – С. 20–35.
2. Бондалетов В. Д. Русская ономастика / В. Д. Бондалетов. – М.: Просвещение, 1983. – 224 с.
3. Свистун Н. Динаміка жіночих особових імен м. Тернополя ХХ ст. / Н. Свистун // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство). – 2012. – Вип. 16. – С. 393–399.
4. Струганець Л. В. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ століття / Любов Струганець. – Тернопіль: Астон, 2002. – 352 с.